

Zakład Edukacji Zdrowotnej
Wydział Nauk o Zdrowiu
Uniwersytet Medyczny w Lublinie
20-081 Lublin, ul. Staszica 4/6
Tel. (81) 448-67-20,
e-mail: zakladedukacjizdrowotnej@umlub.pl

Dr hab. n. o zdr. Anna Pacian, Profesor Uczelni

Lublin, dn. 20.09.2025r.

Zakład Edukacji Zdrowotnej

WNoZ Uniwersytet Medyczny w Lublinie

Recenzja rozprawy doktorskiej Pani Mgr Elżbiety Kaczmar
pt.: „Poziom wiedzy i zachowania zdrowotne pielęgniarek aktywnych
zawodowo w zakresie zapobiegania i wczesnego wykrywania
raka piersi u kobiet”.

Promotor: Prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Elżbieta Cipora

Promotor pomocniczy: Dr n. o zdr. Izabela Gąska

Według europejskiego systemu informacji o chorobach nowotworowych (ECIS) prowadzonego przez Wspólne Centrum Badawcze wynika, że powyższe choroby są odnotowywane co roku z tendencją wzrostową i przyczyniają się do coraz większej liczby zgonów. Rak piersi jest często występującym nowotworem złośliwym u kobiet w Polsce i stanowi również poważny problem na całym świecie. Szacuje się, że rocznie raka piersi rozpoznaje się u 1,5 miliona kobiet na całym świecie, a około 400 tysięcy umiera z tego powodu. Krajowy Rejestr Nowotworów co roku odnotowuje około 20 000 tysięcy nowych zachorowań, z czego ponad 5 tysięcy umiera. Stanowi około 23% wszystkich zachorowań z powodu nowotworów złośliwych u kobiet i około 14% zgonów z tego powodu. Nowotwór ten jest przyczyną śmierci tysiąca kobiet, szczególnie po 45 roku życia.

Największą zachorowalność odnotowuje się między 50 a 63 rokiem życia. Na nowotwór piersi w 99% chorują kobiety i zaledwie 1% zachorowań występuje u mężczyzn. Zbyt późne wykrycie choroby i nie postawienie wczesnej diagnozy jest jedną z głównych przyczyn dużej umieralności na ten rodzaj nowotworu. Jednym z wiodących sposobów zapobiegania występowaniu nowotworów piersi i ograniczania skutków choroby, w tym śmiertelności, jest wprowadzenie szeroko zakrojonych działań profilaktycznych. Kluczowe znaczenie mają działania z zakresu profilaktyki pierwotnej i wtórnej. Duże znaczenie ma posiadanie wiedzy na temat choroby i czynników ryzyka, podejmowanie prozdrowotnych zachowań oraz systematyczne wykonywanie badań profilaktycznych. W zakresie realizacji profilaktyki istotną rolę odgrywa personel medyczny, szczególnie pielęgniarki, które realizując edukację zdrowotną i z racji wykonywanego zawodu posiadają profesjonalną wiedzę i umiejętności oraz koordynują badania profilaktyczne. W związku z czym to od pielęgniarek jako profesjonalistów oczekuje się postaw sprzyjających zdrowiu i godnych do naśladowania w zakresie profilaktyki chorób. Dlatego jak słusznie stwierdza Doktorantka zasadne jest przeprowadzenie badań dotyczących zapobiegania i wczesnego wykrywania raka piersi u kobiet w grupie zawodowej pielęgniarek.

Problem jaki podjęła się rozstrzygnąć Doktorantka dotyczy określenia poziomu wiedzy i zachowań zdrowotnych pielęgniarek aktywnych zawodowo w zakresie zapobiegania i wczesnego wykrywania raka piersi u kobiet. Powyższy problem jest aktualny oraz ma duże znaczenie praktyczne w zakresie poprawy jakości działań profilaktycznych.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska Pani mgr Elżbiety Kaczmar liczy 190 stron maszynopisu plus załączniki tj. spis rycin, spis tabel oraz aneks. Bibliografia zawiera 282 pozycje dobrane poprawnie i są to głównie aktualne publikacje krajowe i zagraniczne dotyczące powyższego zagadnienia.

Układ pracy prawidłowy, przyjęty w dysertacjach doktorskich z dziedziny nauk medycznych i nauk o zdrowiu. Rozprawa zawiera wstęp wprowadzający w problematykę podjętego zagadnienia, rozdziały części teoretycznej, uzasadnienie wyboru tematu, cel badań, problem główny, problemy szczegółowe i hipotezy badawcze, materiał i metodykę, opracowanie wyników badań, dyskusję i wnioski oraz streszczenie pracy w języku polskim i angielskim, piśmiennictwo, spis rycin, spis tabel oraz aneks.

Temat pracy aktualny i adekwatny do prezentowanych treści pracy. Sformułowanie tematu pracy prawidłowe. Wstęp pracy przygotowany poprawnie.

Część dotycząca teoretycznej analizy problemu liczy 30 stron i została przygotowana wyczerpująco. Doktorantka omawia kolejno zagadnienia dotyczące epidemiologii, etiologii i czynników ryzyka raka piersi oraz objawów i diagnozowania, leczenia oraz rokowania w chorobie a także profilaktykę raka piersi. Dokładnie przygotowana część teoretyczna wprowadza do zagadnień podjętych w części empirycznej.

Doktorantka w części metodologicznej poprawnie sformułowała cel główny pracy oraz cele szczegółowe a także problem główny, problemy szczegółowe i hipotezy badawcze.

Badania przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego z zastosowaniem techniki ankietowania i wykorzystaniem następujących narzędzi badawczych: Autorski Kwestionariusz Ankiety, oraz narzędzia standaryzowane tj. Inwentarz Zachowań Zdrowotnych (IZZ) autorstwa Zygryda Juczyńskiego, Wielowymiarowa Skala Umiejscowienia Kontroli Zdrowia- wersja B w adaptacji Zygryda Juczyńskiego oraz Skala Uogólnionej Własnej Skuteczności Schwarzera i współautorów. Autorka rozprawy doktorskiej poprawnie wybrała metodę badawczą oraz wskazała technikę badawczą i narzędzia badawcze.

Badania przeprowadzono wśród pielęgniarek pracujących w następujących podmiotach leczniczych tj.: SSPOO im. Ks. Bronisława Markiewicza w Brzozowie, SPOZ w Sanoku, SPZOZ w Lesku oraz SPMZPOZ w Sanoku. W badaniach wzięło udział 650 aktywnych zawodowo pielęgniarek. Do analizy przyjęto 640 kompletnie wypełnionych narzędzi badawczych. Analizę zmiennych ilościowych wykonano wyliczając statystyki opisowe, takie jak: średnia, odchylenie standardowe, mediana, kwartyle oraz minimum i maksimum. Analizę zmiennych jakościowych przeprowadzono wyliczając częstości bezwzględne i procentowe wystąpienia wszystkich wartości, jakie zmienne te mogły przyjmować. Porównanie wartości zmiennych jakościowych w grupach wykonano za pomocą testu chi-kwadrat lub dokładnego testu Fishera, gdy założenia testu chi-kwadrat dotyczące tzw. liczebności oczekiwanych nie były spełnione. Porównanie wartości zmiennych ilościowych w dwóch grupach wykonano za pomocą testu Manna-Whitney'a. Porównanie wartości zmiennych ilościowych w trzech lub więcej grupach wykonano za pomocą testu Kruskala-Wallisa, a w przypadku wystąpienia istotnych statystycznie różnic pomiędzy grupami, testu post-hoc Dunna. W analizie przyjęto poziom istotności 0,05, wszystkie wartości p poniżej 0,05 interpretowano jako świadczące o istotnych zależnościach. Zebrane dane zostały zakodowane w arkuszu kalkulacyjnym Excel. Analizę wykonano w programie R, wersja 4.4.1.

Na uwagę zasługuje czwarty rozdział dotyczący interpretacji wyników badań, w którym Doktorantka w dość szczegółowy i rzetelny sposób przedstawia w formie graficznej w postaci 22 rycin i 108 tabel oraz opisowej uzyskane wyniki badań. Do analizy wyników badań Doktorantka wykorzystała odpowiednio dobrane metody analizy statystycznej.

O dojrzałości naukowej Pani mgr Elżbiety Kaczmar świadczy również rozdział, w którym Autorka dyskutuje swoje wyniki badań z wynikami innych autorów. Dyskusja wyników badań została przeprowadzona szczegółowo i

rzetelnie przez Doktorantkę, o czym świadczy wykorzystanie zróżnicowanych źródeł bibliograficznych. Wskazuje to na dobrą znajomość powyższego zagadnienia.

Pracę kończy siedem wniosków, poprawnie sformułowanych. Na końcu rozprawy doktorskiej znajduje się streszczenie pracy w języku polskim i angielskim oraz piśmiennictwo, które liczy znaczącą ilość aktualnych pozycji, w tym krajowych i anglojęzycznych, a także spis tabel i spis rycin, jak również aneks, w którym zawarto narzędzia badawcze, zgody dyrekcji podmiotów leczniczych na przeprowadzenie badań oraz zgodę Komisji Bioetycznej na realizację badań.

Konkluzja i wnioski

Reasumując należy podkreślić, że przedłożona mi do oceny rozprawa doktorska mgr Elżbiety Kaczmar stanowi samodzielne i oryginalne dzieło oraz zasługuje na uznanie. Wyniki badań są interesujące i powinny zostać opublikowane w periodykach naukowych oraz mogą być podłożem do dalszych badań i dyskusji naukowców jak i praktyków zajmujących się profilaktyką raka piersi. Merytoryczna, metodologiczna i redakcyjna strona pracy doktorskiej nie budzi zastrzeżeń.

Stwierdzam zatem, że przedstawiona mi do recenzji praca doktorska Pani mgr Elżbiety Kaczmar spełnia wszystkie wymagania stawiane rozprawom doktorskim na stopień naukowy doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu i oceniam ją bardzo wysoko.

W związku z powyższym rozprawę doktorską Pani mgr Elżbiety Kaczmar oceniam bardzo wysoko i przedkładam Wysokiej Radzie Naukowej Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu pozytywny wniosek o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Z pełnym przekonaniem proponuję rozprawę doktorską do wyróżnienia.

Dr hab. n. o zdr. Anna Pacian, Profesor Uczelni

Zakład Edukacji Zdrowotnej WNoZ

Uniwersytet Medyczny w Lublinie

Anna Pacian

Anna Pacian
Dr hab. n. o zdr. Anna Pacian, Profesor uczelni
Zakład Edukacji Zdrowotnej
WNoZ UM w Lublinie